

ÁRKÁDIA

a történelem és irodalom
tanításának megújításáért

KISKÖNYVTÁR

Magyarország a 20. században

gazdaság – társadalom – Trianon
magyar külpolitika a második világháborúban
a Rákosi-korszakról – másképpen
a paraszti társadalom sorsfordulói
a Kádár-korszak társadalmi változásai

TÖRTÉNELEM

2.

KRONOSZ KIADÓ

Magyarország a 20. században

a történelem és irodalom
tanításának megújításáért

ÁRKÁDIA KISKÖNYVTÁR

---

a Kronosz Kiadó,
a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Történettudományi Intézetének
és Irodalomtudományi Intézetének
közös sorozata

Sorozatszerkesztő

Gózszy Zoltán

(történelem)

Milbacher Róbert

(irodalom)

Sorozatterv: Erőss Zsolt

ÁRKÁDIA KISKÖNYVTÁR

TÖRTÉNELEM

2.

Magyarország a 20. században

Szerkesztette

Bánkuti Gábor

Dévényi Anna

Gőzsy Zoltán

Pécs, 2019

Jelen elektronikus kiadvány a Kronosz Kiadó gondozásában
2019-ben megjelent nyomtatott kötet változatlan kiadása

pdf ISBN 978-615-6027-80-1

© Szerzők
© Szerkesztők
© Kronosz Könyvkiadó Kft.

Tartalom

Előszó

7

Vonyó József

Trianon árnyékában

A magyar gazdaság és társadalom strukturális problémái
a két világháború között

9

Dévényi Anna

A magyar külpolitika a második világháború kitörésétől az ország német megszállásáig

30

Gyarmati György

A Rákosi-korszak – másképp szemlélésének – vázlata (1945–1956)

49

Ö. Kovács József

A paraszti társadalom sorsfordulói Magyarországon 1945 után

75

Slachta Krisztina

Társadalmi átalakulás a Kádár-korszakban (1956–1989)

90

Előszó

Az online megjelenő Árkádia folyóirat (www.arkadiafolyoirat.hu) 2010-ben indult azzal a céllal, hogy a történettudomány és a történelemtanítás, illetve a felsőoktatás és a közoktatás szereplői között kapcsolatot, az együttműködéshez közös szakmai fórumot teremtsen. A kezdeményezést különösen indokoltta tette, hogy Magyarországon a tudomány és az oktatás, illetve a felsőfokú és a közoktatás között még mindig viszonylag nagy a távolság, és csekély az érdemi együttműködés. A kutatók többsége nem rendelkezik valós ismeretekkel az oktatás igényeiről, a tudományos kutatások eredményei pedig csak lassan szivárognak át az oktatásba és a tankönyvekbe. A folyóirat tematikus számai a közoktatásban hangsúlyos kérdésköröket fognak össze, illetve a tankönyvekben esetleg tévesen, félreérthetően, vagy hiányosan megjelenő témákat tárgyalnak. Az Árkádia által inspirált szakmai kooperáció olyan modulokba rendezett tartalmakat eredményez, melyeket egy kutató és egy pedagógus közösen hoz létre. Az egyes tanulmányokat a téma elismert szakértői írják, míg a ráépülő tananyagokat tapasztalt, a történelemtanítás legfrissebb szakmódszertani innovációit érvényesítő gyakorló tanárok készítik. A közös munka során a tudományos eredmény tanítható tartalommal, minőségi projektté alakul.

A szemléletmozdítónak szánt online folyóirat egyes tematikus számai az Árkádia Kiskönyvtár sorozatában nyomtatásban is kézbe vehetők. Jelen szám a 20. szá-

zadi magyar történelemre fókuszál, a folyóirat e tárgy-
körben írt tanulmányait adja közre, melyek a kerettan-
tervben markánsan megjelenő témákat dolgoznak fel.
Nem pusztán az ismétlés és az összegzés szándékával,
hanem az értelmezéshez, a „megértéshez” is új szem-
pontokat és kereteket adva. A tananyagszervezés ha-
gyományos logikáját meghatározó kronologikus törté-
netmondás mellett (vagy helyett) a történeti szituációk
hátterében álló körülményeket, értelmezéseket, a gon-
dolkodást és a döntéseket, a cselekvést meghatározó
kortársi tapasztalatokat és várakozásokat, szándéko-
kat érzékeltetve. Gyarmati György, Ö. Kovács József,
Vonyó József, Dévényi Anna és Slachta Krisztina írásai-
ban a történelem folyamat-jellegének valósága a politi-
katörténeti cezúrákon átívelő társadalmi és gazdasági
változások bemutatásával tárul fel, a releváns történeti
értékelést elősegítő új fogalomkészlet segítségével és
szintetizáló jelleggel. Az események „hosszú időtartam-
ban” való szemlélete az oksági viszonyok hierarchiáját
is átrendezi és lehetőséget ad a történeti értékelésre,
illetve a következmények és hatások értelmezésére.
A „rövid” 20. századi magyar történelem fontos kor-
szakainak megjelenítésén túl így az egyes periódusok
közötti kapcsolat, a politikatörténeti cezúrákkal fel nem
szabdalható folyamatok is érzékelhetővé válnak.

Pécs, 2019. március 18.

Bánkuti Gábor